

N:o 129.

Af Grefve E. Sparre: Om underdånig skrifvelse rörande anslag till en fond för nyttiga uppfinningar.

De mensklige uppfinningarnes inverkan på eller rättare delaktighet i civilisationen är i alla samhällen erkänd genom patentlagstiftningen; hvarmed samhället söker trygga uppfinnarne i deras eganderätt till de af dem gjorda upptäckter. Att jemväl inom vårt samhälle erforderlig uppmärksamhet egnats åt denna viktiga fråga inses deraf att en af Kongl. Maj:t tillsatt komité för närvarande är sysselsatt med utarbetande af nytt förslag till lagstiftning i ämnet.

Men en annan icke mindre viktig sida återstår att behandla. För att befordra eller uppmuntra dessa uppfinningar är det icke nog med att trygga eganderätten till dem. Uppfinningen framgår aldrig fullbordad såsom Minerva utur Jupiters hufvud. Fleråriga arbeten, misslyckade, uppgifna och åter vidtagna försök föregå hvarje sådan upptäckt. Mer eller mindre dyrbara maskiner måste åstadkommas för att experimentera och såmedelst småningom utbilda uppfinningen. Härtill fordras framför allt tillgångar, men de, som företrädesvis egna sig åt dessa uppfinningar, tillhöra vanligen just de samhällsklasser, hvilka sakna tillgångar, och historien lär oss huru många af dessa män, hvilka efter döden hedrats såsom sitt slägtes välgörare, under sin lifstid haft att kämpa med de största svårigheter och ekonomiska bekymmer, samt att dessa stora idéer ofta endast genom en lycklig tillfällighet kunnat realiseras.

Så var förhållandet med Gutenberg; så dog uppfinnaren af den mekaniska spinnmaskinen Hargreaves utarmad på fattighuset i Nottingham, och likväl lade denne man genom sin uppfinning grunden till en industri, hvars betydelse icke kan uppskattas.

Hvem känner ej hvilka ekonomiska och andra svårigheter Watt hade att öfvervinna, och som, om han ej kommit i förbindelse med Fulton måhända för-
anledt att ångmaskinen, som för närvarande är lifsvilkoret för industriens och
samfärdselns bestånd och utveckling, ännu icke på ett århundrade kommit i prak-
tiskt bruk.

Woolfs bränslebesparande ångmaskin uppfans redan 1804, men det var
först för några år sedan uppfinningen började begagnas. Under tiden bortslösas
des millioner tons kol, och det kunde vara intressant nog att beräkna vår egen
förlust genom begagnande af de gamla bränsleödande maskinerna under den tid
som förflöt mellan det Woolfs uppfinning gjordes, och den af Carlsund, Ollman,
m. fl. infördes i Sverige.

Ännu ett exempel: Elias Howe, en fattig arbetare i Boston, som lyckats
erhålla ett patent på symaskiner, måste genast afträda detsamma till den for-
dringsegare, som lånat honom en liten summa penningar för utarbetande af mo-
dellen till denna, för närvarande i hvarje familj nästan oundgängliga, maskin, och
för att sluta med ett nära till hands varande exempel — John Ericsson. — Hvad
skulle väl blifvit af denne man, hvars namn aldrig skall glömmas i uppfinningens
och menliga utvecklingens historia, och som genom den ryktbarhet han vunnit,
bidragit att göra vårt land känt och äradt, om han ej i en annan verldsdel
erhållit fält för sin storartade verksamhet, hjälp och understöd vid utförandet af
sina forskningar, sina snillrika idéer.

Huru många nyttiga uppfinningar, hvilkas resultat man ej kan ana, hafva
ej genom bristande tillgångar aldrig gjorts fruktbarande, och hvem kan tälja
skaran af de snillen, som, om de fått utveckling, kunnat rycka menskligheten med
sig sekler framåt, men gått under i striden med fattigdomen, okunnigheten och för-
domarne! Det anförda torde vara nog att ådagalägga vigten, ej blott för upp-
finnarne sjelfva, utan långt mera för det allmänna, att detta arbete ej, såsom hit-
tills, lemnas åt slumpen och den enskilda spekulationen; ty för vetenskapsmannen,
ingenjören och konstnären är uppmuntran och stöd detsamma som solens ljus
för växten — utan detta tynar han och dör, i stället för att fullt utvecklas och
bära frukt.

De största hinder, en uppfinnare vanligen har att bekämpa, äro dels miss-
tron mot allt som är nytt och oförsökt, dels svårigheten att anskaffa tillräckligt
förlagskapital, hvarigenom uppfinnaren, om han, som ofta är fallet, är obemedlad,
icke är i tillfälle att sjelf kunna praktiskt utföra sina idéer, utan nödgas antingen
låta dem förfalla, eller såsom Howe, och tusende med honom, lemna dem till nå-
gon förläggare, hvilken sålunda skördar frukten af uppfinnarens kunskaper och
arbete.

För min del har jag trott att dessa hinder, i väsentlig mån, skulle kunna
undanrödjas, och ett verksamt stöd lemnas dessa framåtskridandets och odlingens

förkämpar, om en fond af allmänna medel anvisades till understöd vid utförandet af nyttiga befunna uppfinningar.

Jag har tänkt mig att denna fond skulle ställas till Kongl. Vetenskaps-akademiens förfogande, för att användas till låneunderstöd för sådana uppfinningar, som efter förutgången noggrann pröfning kunde befinnas vara till allmänt gagn.

Kongl. Vetenskaps-akademien eger nemligen inom sig alla de krafter, som kunna anses erforderliga för en fullständig pröfning af förekommande uppfinningar, och skulle särskildt omständigheterna föranleda till upplysningars inhemtande från utom Akademien stående personer, bör intet hinder möta att genom inkallande af dertill lämpliga ledamöter i den komité, som Akademien förmodligen — om mitt förslag gillas — skulle komma att tillsätta till förberedande granskning af inlemnade uppfinningar, göra en sådan granskning så fullständig och tillförlitlig, som för ändamålet fordras.

Skulle Akademien, efter sådan förberedande granskning, anse en uppfinning nyttig och förtjent af understöd, så skulle uppfinnaren af ifrågavarande fond erhålla lån till utförandet af sina idéer mot ränta och återbetalningsskyldighet af kapitalet, samt förbindelse att till fondens förkofran afstå någon lämplig del af den vinst, han kunde komma att skörda af en sålunda understödd uppfinning.

Fördelarne häraf vore: att en uppfinning, sålunda lemnad till pröfning af en korporation med det berättigade anseende som Svenska Vetenskaps-akademien, blefve noggrant och tillförlitligt granskad och uppskattad till sitt verkliga värde.

Ansågs uppfinningen verkligen nyttig och förtjent af att uppmuntras och understödjas, erhöle uppfinnaren, utan att behöfva ställa sig i beroende af någon annan, medel till sina planers realiserande, eller åtminstone en öppen rekommendation, hvarigenom det blefve honom lättare att finna kapital för tillgodogörandet deraf, och i afseende på de lösa projekt, hvilka allt som oftast framkastas, vunnes den fördel, att deras verkliga värde blefve känt, och de medel kunde inbesparas som måhända annars på deras realiserande bortslösats. Hvad slutligen sjelfva fonden beträffar, borde den, genom kapitaliserandet af vinstandelarna i nyttiga uppfinningar, årligen tillväxa, och på detta sätt blifva i många hänseenden produktivt kapital.

Skulle ofvan uttalade åsigter och derpå grundade förslag lyckas tillvinna sig bifall, får jag vördsamt hemställa

det Riksdagen behagade till Kongl. Maj:t aflåta underdånig skrifvelse med anhållan, det täcktes Kongl. Maj:t, i sammanhang med tillämnad ny patentlagstiftning, taga frågan om anslag till en fond för nyttiga uppfinningar i nådigt öfvervägande, hvilken fond skulle ställas till Kongl. Vetenskaps-akademiens förfogande, för att i form af lån utlemnas till

svenska uppfinnare som kunna anses hafva gjort sig förtjenta af understöd, och, om Kongl. Maj:t så finner lämpligt, till en kommande Riksdag härom framställa nådig proposition.

Jag anhåller att denna motion till Tillfälligt Utskott måtte remitteras.

Stockholm den 26 Januari 1878.

Eric Sparre.

N:o 130.

Af Herr P. E. Andersson: Om förändrad lydelse af 26 Kap. 4 § Byggningabalken.

En af jordegarnes mest befogade anledningar till klagomål öfver ojemn beskattning är otvifvelaktigt byggnadsskyldigheten af tingshus och häradsfängelse, som nu enligt 26 kap. 4 § Byggningabalken, helt och hållet är dem ålagd efter »gårdatal», ehuru antagligen de flesta rättegångar hafva andra orsaker än jordatvister och följaktligen äfven öfriga samhällsmedlemmar borde anses lika skyldiga att deltaga i dessa byggnader. Bestämmelsen att byggnadsskyldigheten skall utgöras »efter gårdatalet» medför dessutom, i afseende på fördelningen jordegarnes emellan, stora skiljaktigheter, då taxeringsvärdet på olika hemman inom samma tingslag, såsom förhållandet är inom Lindes och Ramsbergs tingslag af Örebro län, kan skilja emellan 12,150 kronor och 256,000 kronor.

Med anledning häraf och med stöd af hvad vid föregående riksdagar i denna sak anfördt blifvit vågar jag härmed vördsamt föreslå det Riksdagen för sin del ville besluta att

Med ändring af hvad 26 kap. 4 § Byggningabalken och särskilda författningar stadga angående skyldighet att deltaga i byggandet af tingshus och häradsfängelse, förordnas härigenom, att i kostnaden för uppförande och underhåll af så-